No. 84. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk Nieuws-Blad.

Zaturdag 8 April.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 4den April.

Z. M. de Koning van Pruissen heeft een aantal benoemingen en bevorderingen in de hoogere rangen van het Pruissische leger gedaan. Onder anderen is tot generaal der infanterie benoemd de luitenant-generaal *von Grollmann*; en zijn voorts bevorderd zes generaals-majoor tot luitenant-generaal; twee kolonels tot generaal-majoor; tien overste-luitenants tot kolonel, en 27 majoors tot overste-luitenant.

Onlangs hebben er bij het pruissische leger weder verscheidene duels plaats gehad, waaruit aanleiding is genomen tot het uitvaardigen eener kabinets-order, waarbij aan de bestaande veranderingen tegen het duel wordt herinnerd, en daarenboven het korps waarin men zich daaraan schuldig maakt, met de hoogste ongenade wordt bedreigd.

Men heeft dezer dagen te Berlijn het logenachtige gerucht verspreid, dat de Fransche oppositie-bladen wederom hevige artikels tegen Pruissen behelsden, en daar, zoo als men weet, deze bladen in Pruissen verboden zijn, zoo had er eenige ontevredenheid bij het publiek bestaan over de onmogelijkheid waarin het was, om zich van het al of niet gegronde van dit gerucht te overtuigen. De policie trok zich de zaak aan, en deed pogingen om de verspreiders van het gerucht op het spoor te komen.

— In de Hanoversche Courant leest men het volgende: « Er zijn hier velen die den wensch koesteren, en dien vrijelijk uiten, dat onze regering het voorbeeld van het fransche gouvernement moge volgen en met dezelfde vrijmoedigheid, waarmede de Koning der Franschen tegen de mandementen des aartsbisschops van Parijs is opgekomen, ook de willekeurige maatregelen van den aartsbisschop van Keulen moge te keer gaan. Er is reeds door een zuidduitsch dagblad gemeld, hoe deze hooge geestelijke, door zijn bevel met betrekking tot de in de katholieke godgeleerdheid te Bonn studerende jeugd, niet alleen eene geheele faculteit der Bonnsche hoogeschool als het ware heeft opgeheven, maar zich ook in regtstreeksche oppositie gesteld tegen ons inderdaad alleronpartijdigst ministerie voor het openbaar onderwijs. Thans wordt ons nog van goederhand uit Bonn gemeld, dat dezelfde geestelijke, bij een ander bevelschrift, een tijdschrift voor katholieke godgeleerdheid, dat door de hoogleeraren der genoemde universiteit reeds was aangekondigd en waarop de goedkeuring der overheid was verkregen, nog voor dat hetzelve in het licht was gekomen, verboden heeft. Beide deze handelingen van den aartsbisschop worden niet alleen in onze hoofdstad, maar ook in de misschien nog zuiverder katolieke en niet minder verlichte pruissische Rhijnprovincien als hoogst ongepast en onstaatkundig beschouwd. »

— Men verzekert dat het vergelijk, dat in het begin van dit jaar te Kassel gesloten is, tusschen het regerende huis van Keur-Hessen en den erfgenaam van den gestorven laatsten landgraaf van Hessen-Rothenburg, en waarbij men deze reeds voor de regtbanken aanhangige questie in der minne geschikt heeft, de voordeeligste voorwaarden voor de eerstgenoemde partij moet behelzen.

— Op den 6den dezer zijn de aandeelhouders in de beide vereenigingen te Keulen en Aken, voor den aanleg van den voorgenomen ijzeren spoorweg van Keulen naar de belgische grenzen, bijeengeroepen, om zich te verstaan, zich onderling te vereenigen en in de beide oorspronkelijke statuten de noodige veranderingen te brengen, ten einde tot een, door beide partijen goedgekeurd, eenparig stelsel voor de wijze van aanleg en de rigting van den weg te komen. Te Keulen, onder anderen, hebben ruim 170 kooplieden, handelaars en industrielen eene adres aan de kamer van koophandel gerigt, waarin zij, in het algemeen handelsbelang, er op aandringen, dat men toch alle pogingen in het werk stellen moge, om nu alle verdere vertraging in het aanvangen van de onderneming voor te komen.

— De door de *Schweizer Zeitung* gedane oproeping aan de inwoners van Bern, heeft in der daad gevolg gehad, en zijn er, volgens de berigten uit genoemde stad, meer dan 100 menschen van allerlei stand in de zaal van het Casino op bepaalden dag en uur verschenen. In die bijeenkomst zijn de statuten voorgedragen tot eene op te rigten » vaderlandsche vereeniging, " die tot opvolgster der ontbondene zekerheids-vereeniging moet strekken, en bij welke statuten op den voorgrond gesteld wordt dat de vereeniging zich binnen de palen van wet en orde zal houden; dat het doel der vereeniging verder zal bestaan in het bevorderen en ondersteunen van al wat tot het algemeen welzijn, tot nut en tot eer van het Vaderland, kan strekken; en in het keeren en verhoeden van al wat daaraan hinderlijk kan zijn; en vooral in het tegengaan van alle pogingen, die mogten strekken om de bij de staatsregeling van Zwitserland gewaarborgde vrijheid en gelijkheid te verkorten. Daartoe zal men echter niet anders dan de bij de wetten geoorloofde middelen mogen bezigen.

— Te Weenen wordt gesproken van een nieuw plan der keizerlijke familie, om namelijk in den aanstaanden zomer naar Salzburg te reizen. De reis dier hooge personaadjen naar Hongarije en Zevenbergen zou echter daardoor niet vertraagd worden. De landdag in Hermannstadt schijnt zeer gunstige uitkomsten te beloven.

In de diplomatieke kringen werd veel gesproken van de terugroeping van den Turkschen gezant, die, zoo als reeds gemeld is, door den sultan tot het vervullen eener aanzienlijke betrekking te Konstantinopel is bestemd. Ongaarne ziet men den genoemden gezant uit de Oostenrijksche hoofdstad vertrekken, daar hij door de prachtige feesten die hij geeft, zeer bij de hoogere en mindere klassen van de bevolking van Weenen gezien is.

— Te Tripoli sterven, volgens de laatste berigten, 80 tot 90 menschen daags aan de pest.

— Te Weenen waren den 30sten Maart genoteerd: 5 pCt. Met. 104⅝; 4 pCt. 99⅜; 3 pCt. 74⅞; Bankactien 1366⅛.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 7den April.

Bij koninklijk besluit van 21 Februarij ll., zijn vastgesteld geworden de reglementen op de pensioenen en gagementen van de land- en zeemagt en het korps mariniers. Bij hetzelve wordt, onder anderen, bepaald, dat gemelde reglementen met 1°. April 1837 in werking zullen worden gebragt; dat de bepalingen, in de nieuwe reglementen vervat, niet terug zullen werken ten aanzien van zoodanige officieren, onder-officieren en militairen van minderen graad, van schepelingen, mariniers, weduwen en weezen, als bereids, krachtens vroegere verordeningen, pensioen, gagement of onderstand uit 's Rijks kas genieten, en derhalve ook, in geen geval, tot aanvrage om verhooging daarvan, aanleiding zullen kunnen geven; en dat de koning zich voorbehoudt, om in de bijzondere gevallen, waarin bij de reglementen niet is voorzien, zoodanige militaire pensioenen, gagementen, onderstands gelden of verhooging van dien, ten laste van den Staat, te verleenen, als Z. M. ter zake van bewezene buitengewone diensten, of om andere redenen, noodig zal oordeelen. In het algemeen wordt vastgesteld, dat de aanspraak op militair pensioen, gagement of onderstand, bij het Departement van Oorlog of marine zal worden onderzocht, hetwelk deswege, op bepaalde tijdstippen, de vereischte rapporten en voorstellen aan den koning zal doen; dat alle militaire pensioenen, gagementen en onderstand-gelden door den koning bij speciale besluiten worden toegestaan; dat ieder die eenig militair pensioen, gagement of onderstand geniet, verpligt is zijne woonplaats op het grondgebied van den Staat te hebben en te houden; dat met toe-

stemming evenwel van het Departement van oorlog, het pensioen, gagement of onderstand, het zij tijdelijk, het zij voortdurend, buiten het Rijk zullen mogen worden verteerd, doch aan die toestemming steeds verbonden zal zijn eene korting van een derde gedeelte van het pensioen, gagement of onderstand ten behoeve van den Staat; dat de koning alleen in bijzondere gevallen bij wijze van dispensatie, de toestemming verleent, om het pensioen, gagement of onderstand, hetzij tijdelijk, hetzij voortdurend, zonder aan opgemelde korting te zijn onderworpen, buiten het Rijk te verteren; dat het militair pensioen of gagement, zonder toestemming des konings, noch met eenig ander Rijks-pensioen of gagement, noch met militair tractement of soldij te gelijk wordt genoten; dat het militair pensioen of gagement, of verleende onderstand, zal kunnen gepaard gaan met het genot van tractement wegens burgerlijke betrekkingen in 's Rijks dienst, mits evenwel het gezamelijk bedrag van het één en ander niet meer dan *f* 500 beloopt; dat in geval het gezamenlijk bedrag gemelde som van *f* 500 te boven gaat, er eene bijzondere vergunning van den koning vereischt wordt, om het pensioen of gagement geheel of gedeeltelijk boven het burgerlijk tractement te blijven genieten; dat almede, buiten toestemming des konings, het militair pensioen of gagement niet gelijktijdig met eenig pensioen, aangeboden door een buitenlandsch gouvernement, zal mogen worden genoten; dat het departement van Oorlog of van Marine zorg dragen zal, dat de bepalingen der wet van 24 Januarij 1815, met opzigt tot de arresten en kortingen, op militaire pensioenen, naauwkeurig worden opgevolgd; dat op militaire gagementen, weduwen-pensioenen en onderstands-gelden voor kinderen, bij administratieven maatregel, geene kortingen ten behoeve van schuldeischers kunnen worden toegestaan: dat het militair pensioen, gagement of onderstand geheel ophoudt *a* met den dag van het overlijden van den titularis; *b* wanneer de militaire gepensioneerde of gegageerde, zonder de vereischte toestemming te hebben bekomen, het verblijf buiten 's Lands houdt *c* wanneer de militaire gepensioneerde of gegadeerde, buiten toestemming des konings, eenige functie of pensioen, door een buitenlandsch gouvernement aangeboden, heeft aangenomen; *d.* wanneer de militaire gepensioneerde of gegadeerde tot eene infamerende straf mogt worden veroordeeld: in geval van gratie of rehabilitatie, wordt de belanghebbende in het genot van pensioen, gagement of onderstand hersteld; en *e* wanneer het militair pensioen, gagement of onderstand, gedurende drie achtervolgende jaren niet is ingevorderd.

In de reglementen wordt hoofdzakelijk bepaald, dat het militair pensioen en gagement ten laste van den Staat door den koning wordt verleend in de gevallen, dat Hoogstdezelve daartoe, volgens art. 59 der grondwet, termen vindt, en, in dat geval, strekt het zoo tot belooning van getrouwe diensten, aan het Rijk bewezen, als ter gehele of gedeeltelijke versorging van hen, die in en door 's Rijks militaire dienst verwondingen bekomen hebben, of met ziel- en ligchaamsgebreken aangedaan zijn geworden; dat het bedrag van het pensioen en gagement, voor elken rang en graad, wordt vastgesteld, zoo als sulks in staten, bij de reglementen gevoegd, is aangewezen, dat als langdurige dienst aangemerkt word, veertig jaren dienst en daarboven, in militaire of burgerlijke betrekkingen van den Staat vervuld; dat alleen zoodanige wonden of verminkingen, welke den militair niet slechts tijdelijk, maar voortdurend, tot alle militaire dienst, zelfs tot die bij de garnizoens-troepen, ongeschikt maken, tot het toekennen van pensioen of gagement in aanmerking kunnen komen, dat ziels- en ligchaamsgebreken in en door de militaire dienst ontstaan, dan eerst bij gemis aan de gevorderde dienstjaren, voor pensioen of gagement in aanmerking kunnen worden gebragt, wanneer dezelve tevens van dien aard zijn, dat de militair daardoor almede geene geschiktheid meer heeft voor de dienst bij de garnizoens-troepen, en dat hij, geheel of gedeeltelijk, buiten staat is, om uit eigen middelen of door hardkaf arbeid, in zijn dagelijksch onderhoud te voorzien; dat het bedrag van het pensioen of gagement aan de militairen hierboven bedoeld, toe te staan, zal worden geregeld naar gelang van den aard der gebreken, en in evenredigheid tot hunne dienstjaren, zullende dat bedrag evenwel nimmer worden vastgesteld, beneden de helft van het gewoon pensioen of gagement voor veertig jaren dienst toegekend; dat aan de militairen van alle rangen en graden, die na het invoeren van deze verordeningen in dienst zullen treden, de dienstjaren ter regeling van hun pensioen of gagement toegerekend worden, van den ouderdom van 18 jaren af, in geval dat zij zich op dien leeftijd reeds in de dienst mogten hebben bevonden; zullende aan zoodanige militairen, die vóór het in werking brengen van het tegenwoordig reglement reeds sedert dat zij den ouderdom van 16 jaren hebben bereikt, in militaire dienst zijn opgenomen de diensten, van dien leeftijd af, bij voortduring worden goed gedaan; dat elke veldtogt, die door den militair wordt bijgewoond, hem als een dienstjaar, boven en behalve de jaren die hij werkelijk gediend heeft, zal worden toegerekend; dat voor militairen tot de landmagt behoorende, die uit krachte der bepalingen van het reglement, tot pensioen of gagement uit 's Rijks schatkist in aanmerking komen, voor zoo verre zij onder hunne diensten er ook eenige mogten kunnen tellen in 's Rijks overzeesche bezittingen volbragt, elk jaar dienst in die bezittingen, zoo wel in tijd van vrede als van oorlog, voor twee dienstjaren gerekend worden, aanvang nemende met den dag van het inschepen en eindigende met dien van het ontschepen in het moederland; dat het pensioen of gagement geregeld wordt naar den rang of graad welke de militair de laatste twee jaren werkelijk heeft gehad, of van welken rang of graad in zijne militaire betrekking geassimileerd is geweest; dat bij gemis aan twee volle jaren in den laatsten rang of graad, het pensioen of gagement berekend wordt naar den onmiddellijk voorafgaanden rang of graad; en dat alle aanspraak op pensioen of gagement voor den militair verloren gaat: *a* door het ontslag op eigen verzoek; en *b* door de verwijdering uit de dienst, het zij ten gevolge eener infamerende straf, het zij om aanhoudend wangedrag. — Wijders wordt bepaald, dat de weduwen van militairen van allen rang, die in den strijd, of ten gevolge van bevolen dienst-verrigting, zijn gesneuveld of omgekomen, en van hen die aan de gevolgen van wonden in den strijd of in dienst-verrigting bekomen, binnen zes maanden na de verwonding, zijn overleden, in geval de voltrekking van het huwelijk de verwonding is voorafgegaan, aanspraak hebben op een jaarlijksch pensioen ten laste van den Staat, geregeld naar den rang of graad door hare echtgenooten werkelijk bekleed, of aan welke laatstgemelden in hunne betrekking geassimileerd zijn geweest, met ingang van den dag volgende op dien van het overlijden harer echt genooten; en dat aan geheel ouderlooze kinderen van militairen van allen rang, die op bovenstaande wijzen het leven hebben verloren, en aan dezulken wier moeder een opvolgend huwelijk heeft aangegaan, voor zoo lang die kinderen den ouderdom van 18 jaren niet hebben bereikt, een jaarlijksche onderstand wordt toegekend, ten gelijken bedrage als het pensioen, dat hunne moeder is of zou zijn toegestaan, met ingang van den dag, volgende op dien van het sterven van hunnen vader, of op dien waarop hunne moeder overleden, of een nieuw huwelijk heeft aangegaan.

— Op den middag van den 1sten dezer is in de gemeente Berchem in deze provincie een brand ontstaan, waardoor in minder dan een half uur drie woningen van behoeftige lieden in de asch zijn gelegd. Men verneemt dat dadelijk na dit ongeval door de gezamenlijke officieren, onder-officieren en verdere manschappen van de aldaar gekantonneerde kompagnie van het 4de bataillon der 8ste afdeeling eene bijdrage van *f* 32,48 voor de door dezen brand getroffenen is verzameld.

— Men schrijft uit 's Gravenhage van gisteren: » Z. K. H. de Prins *van Oranje* is heden morgen, ten negen ure, uit Tilburg in de residentie teruggekomen.

» Eergisteren avond was er eene luisterrijke soiree bij den Franschen zaakgelastigde alhier. Z. D. H. de hertog *van Saxen-Weimar* en onderscheidene ministers waren daarbij tegenwoordig."

— Men verneemt thans dat het vlugschrift, te Londen in de engelsche taal uitgegeven, handelende over de geschillen tusschen ons kabinet en het engelsche ministerie, omtrent het in 1824 gesloten handelsverdrag, en van welk geschrift wij in ons nommer van eergisteren melden dat hetzelve eene redenering aan het engelsche ministeriele blad *the Courier* had ontlokt, waaruit bleek dat het overtuigd was van de deugdelijkheid van ons goed regt in dezen, — eene vertaling is van de eenigen tijd alhier verschenen brochure van den heer *Bex*, adjunct-commies bij het departement van justitie te 's Gravenhage, getiteld: » *Appel de la Hollande à la justice et à la raison de la Grande-Bretagne.*"

— Te Amsterdam is eergisteren op den middag aan het hotel *den Doelen* afgestapt Z. K. H. de hertog *van Cambridge*, onderkoning van Hanover, reizende onder den naam van graaf *von Diepholz.* Z. K. H. werd gisteren avond te 's Gravenhage verwacht en zal zich morgen te Rotterdam naar Londen inschepen, waarheen hij zich vermoedelijk begeeft om de feesten die in de engelsche hoofdstad ter gelegenheid van de verjaring van Prinses *Victoria* zullen gegeven worden, te gaan bijwonen.

— Uit Harderwijk is eergisteren te water, naar Terveere vertrokken een detachement van 206 onderofficieren en manschappen, onder bevel van den majoor *Egter van Wissekerke*, begeleid

wordende door de 1ste luitenants *Boers*, *Lindenberg*, *Sels*, *van Roqué* en *van Dam*, den 2den luitenant *Declise* en den 2den luitenant kwartiermeester *van Marion*, alsmede den officier van gezondheid 3de klasse *Baumert*, om van daar met het schip *de Zeeuw* naar Java te worden overgevoerd.

De Parijsche berigten van den 5den April, die ons gisteren avond moesten zijn geworden, zijn niet aangekomen.

De kamer van belgische vertegenwoordigers is, na een geruimen tijd adjournement, weder bijeengekomen. Door den minister van financien werd een rapport gelezen wegens den finantielen toestand van Belgie, voor zooverre de middelen betrof, waarover men op dit oogenblik beschikken kan. Op de dienst namelijk van 1836 was een te kort van fr. 9,977,013,29; tot dekking van dit deficit had het bewind autorisatie van de kamers bekomen, om voor 12 millioen schatkistbons in omloop te brengen; het overschot nu van fr. 2,020,986,71, gevoegd met hetgeen de indirecte belastingen enz. op 31 december ll. boven de raming hadden opgebragt, maakten eene som uit van fr. 3,472,871,17, welke men nu als overschot op de dienst van 1836 voordraagt; terwijl voorts de minister de verzekering gaf, dat men met behulp van dit bedrag, de gewone uitgaven van het tegenwoordig jaar zoude kunnen bestrijken.

Door de ministers werden in deze zitting verscheidene ontwerpen echter van geen bijzonder belang voorgedragen, en door de vertegenwoordigers vervolgens de discussie aangevangen van een ontwerp, de mijnen betreffende, waartoe door den heer *Rogier* vroeger het voorstel gedaan is. Deze namelijk heeft de vraag willen zien bediscussieerd, of het in het algemeen belang niet voordeeliger zou zijn, dat het gouvernement zelf de kolenmijnen ten voordeele van het domein exploiteerde. Dit ontwerp werd door de heeren *Doles* en *Milcamps* bestreden.

In den aanvang der zitting werd eene deputatie van 12 leden gekozen, om vorst *Leopold*, uit naam van de kamer, met de geboorte van zijn tweeden zoon geluk te wenschen.

— Den 4den dezer is de Prins *van Polignac* uit Engeland te Ostende aangekomen. De Prins begeeft zich, gelijk vroeger gemeld is, naar Boheme.

— Ter Antwerpsche beurs van gisteren (6 *April*) is zeer weinig in de Spaansche fondsen omgegaan, doordien de koers van het Spaansch actief op de Parijsche en Londensche beurzen van den 4den dezer, aldaar niet bekend was. De *Ardoins* zijn van 21⅞ op ¾ gedaald, tegen welken laatsten koers zij na den afloop der beurs gevraagd werden. Premien voor alle vervaltijden werden aangeboden. De noteering was gisteren (6 *April*) te Antwerpen als volgt, Belg. 100; O. Met. 103¾; Braz. 5 pCt. 85½; Sp. Ardoins 21¾, ⅞ 21¾; Diff. 8½; Nap. rent. 5 pCt. 92¼; B. Tavolère 59¼; Sicil. 92½, Rom. L. 100¾; Certif. te Antw. 97¼; — Wisselkoers op Amst. en Rott. ⅛ pCt. premie.

Sedert onderscheidene jaren is de kolonie Algiers het onderwerp geweest van velerlei beschouwingen. Nu eens werd de inneming en vernietiging van het roofnest als een schitterend wapenfeit en als een in de gevolgen onberekenbaar nuttig en gelukkig voorval geprezen; dan weder werd dezelfde daad als eene treurige en onheilbarende nalatenschap van het gevallen koningshuis beoordeeld; maar dien ondanks bleef men Algiers voor Frankrijk behouden. Alleen de wijze van behoud, en de middelen om daarvan voordeel te trekken werden het onderwerp van nadere en rijpere overwegingen. De vraag bleef hangen, of slechts de kusten door militaire posten zouden bewaard worden, of dat eene volstrekte kolonisatie zou worden ingevoerd, die, tot naar de binnenlanden reikende, aldaar verbroedering en handelsgemeenschap, verlichting en welvaart zou aanbrengen. Het gevoelen eener uitgebreide kolonisatie scheen de overhand behouden te hebben; zelfs de opdragt ten tweeden male van het gouverneurschap aan den maarschalk *Clausel* scheen dit te staven. Op de wegslepende voordragt van het handelsbelang van Zuid-Frankrijk, wist een Marseillaansch afgevaardigde zijn gevoelen te doen bovendrijven bij de kamer; en voortaan was het lot van Algiers, zoo het scheen, beslist. Doch ziet, de neerlaag voor de muren van Constantine heeft alles op het spel gezet. Neemt men den rapporteur *Janvier*, die de uitvoering blaamt, zonder het ministerie daarvan te beschuldigen, dan wordt het twijfelachtig of men de kolonie al of niet behouden moet; zes millioen franken kost reeds de bezetting der kust, zonder nog voordeel voor het land te hebben opgeleverd! De brochure van den maarschalk *Clausel* (zoo men beweert door een ander voor hem opgesteld), schijnt de hartstogten [illegible] gemoed eener ligtvaardige en onnadenkende Natie meer te willen opwekken, dan de geheele behandeling van het vraagstuk tot behoorlijke oplossing te brengen.

Wat zal nu de kamer doen? De Engelschen, altijd naijverig op Frankrijks bezitneming dier kusten, zullen niet achterlijk blijven in het bemoeijelijken van een gerust bezit; overigens wenschelijk in het belang van verlichting en handel, alsmede in het belang van eene herstelling van het evenwigt der zeemagten in de Middellandsche zee. De aanbieding van tachtig millioen franken door de Vereenigde Staten aan Frankrijk gedaan, voor het afstaan der haven van Oran; de gedurig in de kamers hernieuwde beraadslagingen over het behoud, of over het verlaten van Algiers, en de jongste rampspoeden, zullen misschien het voorstel smakelijk maken. Indien men in Frankrijk eenige geneigdheid heeft, om, in vereeniging met Amerika, die kust te bezitten, zou er mogelijk middel zijn, om een tegenwigt te geven aan de overmagt van Engeland in de Middellandsche zee. Ieder wil daar iets te zeggen hebben: Rusland heeft er ten vorigen jare van den koning van Sardinie een eilandje gekocht; zelfs België heeft daarover onderhandeld. Nederland heeft in de Middellandsche zee geen vast punt; doch behoeft dat ook niet. De omvang van ons vaderland en deszelfs staatkunde gebieden hetzelve, zich uitsluitend te bepalen bij onze Oost- en West-Indische bezittingen, wier verafgelegenheid en rijkdom, genoegzame magtsontwikkeling vorderen tegenover den naijver en de winzucht van vreemden, vooral van de Engelsche natie, dan dat wij door bezittingen elders, gelijk als in de Middellandsche zee, ons zouden wikkelen in de strijdige belangen der Groote Mogendheden, waarbij wij voor ons weinig voordeel zouden hebben. Het schrijven uit Parijs „dat niets anders de openbare aandacht aldaar boeit, (zie *Journal de la Haije* n°. 73) dan de maarschalk *Clausel*, die door zijn vlugschrift het vraagstuk over Algiers op nieuw heeft opgeworpen; dat de drukpers die zaak als in het naauwst verband tot de nationale eer beschouwt, en dan het besef, dat die overwinning vroeg of laat zou moeten prijs gegeven worden aan de roofzucht der Engelschen," heeft ons tot bovenstaande beschouwingen aanleiding gegeven.

BOEKBESCHOUWING.

MATHILDA EN STRUENSEE, *Treurspel*, door M. A. VAN HALMAEL JR. *Leeuwarden*, bij G. T. N. SURINGAR 1837. Oct. bladz. 81 prijs . . . . ƒ 1,40.

Telken reize, wanneer eenig nieuw voortbrengsel voor het tooneel in het licht verschijnt, wordt onze belangstelling in groote mate opgewekt, omdat goede stukken en vooral goede treurspelen altijd gewenscht en veelal eene behoefte geworden zijn. Wij hebben dus de *Mathilda en Struensee* van *W. A. Halmael* met gretigheid ontvangen, met welwillendheid gelezen, met toegevendheid beoordeeld. Luidens de geschiedenis, viel op den 28sten April 1772 het hoofd van *Struensee* op het schavot; een man, die door de begunstiging der koningin *Mathilda*, van lijfarts des konings, opklom tot alvermogend minister van den Deenschen Staat. Hij was, zegt de geschiedschrijver *Pölitz* „een man van uitstekende bekwaamheden en rusteloze werkzaamheid, maar handelde met te weinig omzigtigheid jegens de bestaande maatschappelijke betrekkingen, zoo dat hij, door zijn doortastend bewind den Deenschen adel, door zijne minachting den soldatenstand, en door de vergunning tot het opvoeren van tooneelstukken op de Zondagen, de geestelijkheid tegen zich in het harnas joeg." De val van zoodanig persoon moet dus van zelf dramatisch zijn, en genoegzame dichterlijke punten aanbieden, die het voor de bewerking tot een treurspel overwaardig maakten. De heer *van Halmael* heeft het beproefd, en is in zijne poging vrij wel geslaagd. Het stuk is regelmatig verdeeld, de tijdorde in acht genomen, de handeling der voorkomende personen levendig, maar de versbouw is ons hier en daar stroef voorgekomen, waardoor de stijl geleden heeft, zoodat wij enkele zinsneden moesten overlezen, om den draad te hervatten die ons onwillekeurig ontslipt was. De heer *van Halmael*, die de aangenome spelling niet aanneemt, en meermalen de woordvoeging van *Bilderdijk* schijnt na te volgen, houde ons dit ten goede. De strekking van het tooneelspel is tot het godsdienstige overhellende; *Mathilda* toch, die in dit stuk zich overal vrij kent van echtbreuk, tracht, in het laatste bedrijf, haren lieveling *Struensee*, welke bijzondere denkbeelden over de godsdienst schijnt te koesteren, te willen overhalen tot gelijke denkwijze als zij over God en zijne dienst. Haar karakter is goed volgehouden, ofschoon haar verlangen, om *Struensee* te bewegen, als christen te sterven, *ten einde elkander eenmaal weêr te ontmoeten*, ons hinderlijk is en weinig voorstelbaar voorkomt. Het karakter van *Struensee* is ons minder bevallen, vooral is zijne toespraak tot *Köller*, in het derde tooneel van het vijfde bedrijf, ons zwak en niet waardig genoeg voorgekomen; de taal van een staatsman, die zich zorgeloos en laatdunkend gedraagt, waar hij onderrigt is van de zamenspanning, tegen hem gesmeed, moet

al in die taal gerigt tegen eenen verrader, daarom geene soort van regtvaardiging zijner regeringswijze bevatten, en minstens scheldwoorden, zoo als: *» aartsschelmen, dieven mijner grootheid, vuile vlekken op 's konings purper, waar ge uw naaktheid mee wilt dekken.»* Wij hadden liever dit treurspel, behalve de wederspraak van verboden omgang met de koningin, aan wie *Struensee* hier zijne zinnelijke liefdedrift openbaanen, durft, aangetroffen eene behoorlijke in 't licht stelling zijner staatkundige verdienste en de regtvaardiging van zijn openbaar gedrag, tegenover den adel en de geestelijkheid. De bloote opsomming zijner verordeningen door *Brandt* bladz. 19 is ons te prosaisch voorgekomen. In dat gesprek met *Brandt*, had hij zich kunnen uitlaten over zijne gematigde vrijheidlievende begrippen, en zijne belangstelling in het *algemeene* welzijn, waaronder hij niet dat van *een enkel deel des volks* verstaat. Dit toch berokkende grootendeels zijnen val. Het heeft den schijn, alsof de dichter zelf die staatkundige inzigten van eenen staatsman, die het ongeluk had eene halve eeuw te vroeg het roer van staat in handen gekregen te hebben, niet geheel toegedaan is; althans ons scheen het hier, alsof de zamenzwering tegen *Struensee* het regt op hare zijde had; en daar toch zou maar eene reden voor hebben kunnen pleiten: de hatelijkheid om door eenen vreemdeling geregeerd te worden. Het dichtstuk nogtans is niet misdeeld van schoonheden, waarvan wij ten bewijze het volgende hier inlasschen, uit de alleenspraak van *Guldberg* in den aanvang van het derde bedrijf:

» Wil 't vorstelijk gezag verminderen noch beperken,
Maar 'k eisch, dat meerdren met den koning zamenwerken,
Hem tomen, wat den Staat tot heil gedijen mag;
En dus ten tegenwicht aan 't onbepaald gezag
En de ongebondenheid van éénen mensch verstrekken.
Monarch, ik wil uw rang, uw grootheid niet bevlekken,
Noch, dat uw Majesteit voor onderdanen bukt,
Maar vorder, dat gij u eens Meesters boei ontrukt,
En, eens ontwakende uit uw schrikbre geestverblinding,
De stem der Wijsheid hoort en die der Ondervinding,
Welke u en 't Vaderland voortdurend nuttig zij,
Naar d' oorsprong, naar het doel en d' eisch der Monarchij,
Die toen zij éénen man aan 't spits van allen stelde,
Met de oudsten hem omgaf, wier raad hem steeds verzelde,
En als hij 't recht bediende, of nieuwe wetten schiep,
Een vrede aanvaarden wilde of 't Volk ten oorlog riep,
Hem onderwees, vermaande, en hem gaf aan zijn daden.

Wat de uitvoering der oplage betreft, het boek is sierlijk en vrij zuiver van taalfouten gedrukt, en het verdient wel gelezen te worden; onze aanmerkingen toch zijn niet geschied met de bedoeling om te gispen, maar zij zijn raadgeverenderwijze en onbevooroordeeld gemaakt.

PROGRAMMA.

Het BESTUUR der AKADEMIE VAN BEELDENDE KUNSTEN, BOUW-, TOEGEPASTE WERKTUIG- EN ZEEVAART-KUNDE, onder den naam: *MINERVA*, te *Groningen*, heeft, in deszelfs Vergadering van den 2 Februarij 1837, ingevolge Art. 18 van de Wet dier Akademie, besloten: onder opgave van de daarbij vermelde onderwerpen, aan de *Binnenlandsche* Kunstoefenaars uit te loven de navolgende PRIJZEN:

1) In het vak der SCHILDERKUNST; voor de best geoordeeld wordende *Schilderij*, geheel afgewerkt, hoog 62, breed 52 Nederl. Duimen, voorstellende: *Eene Gothische Kerk van binnen, bij invallend zonnelicht, aan de linkerzijde van den beschouwer eene graftombe, gedeeltelijk zigtbaar, en overigens gestoffeerd met eenige beelden:*

Een *Getuigschrift* en *vijftien Vijfgulden-Stukken*.

2) In het vak der TEEKENKUNST; voor de best gekeurde *Teekening in Kleuren*, behoorlijk afgewerkt, hoog 32, breed 40 Nederl. Duimen, voorstellende: *Een landschap, ter regterzijde van den beschouwer een Waterval en een Kasteel, — ter linkerzijde een groep hooge boomen en verdere stoffagie:*

Een *Getuigschrift* en *vijf Vijfgulden Stukken*.

Alles met herinnering aan de navolgende, omtrent de Prijsuitloving bestaande bepalingen:

1) De Stukken, met welke men naar de uitgeloofde Prijzen wil dingen, zullen vóór den eersten October 1837 ingezonden, moeten zijn aan het gebouw der Akademie, in de Oude Kijk-in 't Jatstraat, onder adres van den Secretaris van het Bestuur.

2) De ingezonden Stukken zullen moeten voorzien zijn van eene zinspreuk of ander kenbaar merk; welke zinspreuk of merk, door geene andere hand dan die van den Vervaardiger van het Stuk geschreven, ook gesteld zal moeten zijn op een verzegeld, bij het Stuk te voegen Briefje, in hetwelk de Naam en Woonplaats van den Maker van het Stuk moeten vermeld staan; — dit Naambriefje zal verzegeld moeten wezen met eenen duidelijken afdruk van een Cachet in Lak.

3) De *Teekening* wordt door de bekrooning het eigendom der Akademie; het bekroond *Schilderstuk* blijft het eigendom van den Maker, onder verpligting evenwel, daarvan eene Teekening of volledige Schets in klenere zelfde grootte als het bekroonde Schilderstuk, en vóór de teruggave van het Stuk, aan de Akademie *kosteloos* te verschaffen.

4) De mededingers kunnen, des verkiezende, in het Naambiljet den prijs bepalen, waarvoor zij het ingezonden Schilderstuk, in geval van bekrooning, in eigendom aan de Akademie willen afstaan; — zullende het Bestuur, na de prijsuitwijzing, aan den Bekroonde kenbaar maken, of het Stuk voor den bepaalden prijs, ten behoeve der Akademie wordt overgenomen, — in welk geval de Schilder niet gehouden zal zijn eene Teekening of Schets zijner Schilderij, als voren onder no. 3 bepaald is, in te leveren.

5) Elk der niet bekroonde Schilderstukken of Teekeningen zal, met het daarbij behoorend, ongeopend Naambiljet, tegen overgave van de zinspreuk of het merk daarop gesteld, met dezelfde hand geschreven, en van eenen afdruk van het Cachet, waarmede het Naambriefje is verzegeld, aan den Vertooner teruggegeven worden. — Het terugvragen der onbekroonde Stukken zal moeten geschieden binnen den tijd van drie maanden, te rekenen van den dag af, dat de uitslag der beoordeeling zal zijn bekend gemaakt.

6) De uitreiking der uitgeloofde en behaalde Prijzen, aan de Bekroonden of derzelver Gevolmagtigden, zal plaats hebben in de jaarlijksche Vergadering der Leden van de Akademie, in de maand Januarij 1838.

Het Bestuur voornoemd,
Namens hetzelve:
Mr. A. MODDERMAN, *Secretaris.*

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van Donderdag (6 *April*) waren genoteerd: Werk. S. $2\frac{1}{2}$ pCt. $52\frac{5}{8}$; dito 5 pCt. $100\frac{7}{8}$, $\frac{7}{16}$; Kanssen f $23\frac{3}{16}$; Amort.-Synd. $4\frac{1}{2}$ pCt. $93\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$; dito $3\frac{1}{2}$ pCt. $78\frac{1}{2}$; Handelm. $182\frac{3}{4}$, $\frac{5}{8}$; Oost-Ind. 4 pCt. $90\frac{7}{8}$; Ardoins 35 [illegible], $21\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$; dito Coup. 42; Pass. $6\frac{3}{4}$; Columb. $18\frac{5}{8}$; Enk. bl. Gr. $22\frac{3}{4}$, $\frac{5}{8}$; dito Onbep. $20\frac{3}{8}$.

*** De Notaris P. A. VAN REES, te *Nijmegen*, is voornemens ter instantie van den Heer H. J. PLANTA QQ, op Maandag den 17 April 1837, des voormiddags ten 11 ure, in het Locaal der Notarissen te *Nijmegen*, te Verkoopen de navolgende TIENDEN, bij den Inzet met de hoogen gebragt, als:

1° Den Tiend van Neerborch bij Nijmegen op . .	f 9,950,—.
2° Den Tiend van Linden, Kanton Grave, op . .	» 7,625,—.
3° De Massa der twee afdeelingen van de Hapsche Tienden, Kanton Boxmeer, op . . .	» 8,990,—.
4° Den Tiend van Sint Antonie, Kanton Boxmeer, op	» 4,775,—

BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.